Răbdarea, mireasmă a Duhului Sfânt

Nu cu multă vreme în urmă, mi s-a propus o temă de reflecție și de scriere despre răbdare și nerăbdare în viața creștinului. Buna mea prietenă Anca Stoina, cea care mi-a propus subiectul, nici gând nu avea cât de mult am cugetat la acest subiect în ultimele șase luni ale vieții mele, de când o anumită situație îmi pune neîncetat la încercare răbdarea și de multe ori, mărturisesc cu sinceritate, a ieșit la iveala nerăbdarea mea. Nu este prima dată în viață când observ cum dragostea și grija infinită a lui Dumnezeu pentru noi și mântuirea noastră ne așează într-o situație de viață unde să ne observăm mai cu seamă neputințele și să Îi cerem milă și iertare lui Hristos, pentru a putea să le depășim, să le înlocuim prin virtuțile creștine ce le transfigurează și apoi, tot prin mila lui Dumnezeu, să putem cristaliza această cunoaștere, prin gând, viu grai sau în scris.

Despre nerăbdare nu voi scrie în cadrul acestui articol căci, pe măsură ce voi încerca să articulez modul în care răbdarea lucrează asupra sufletului și comportamentului nostru, nestatornicia nerăbdării se poate desprinde antagonic. În plus, consider că este mult mai important să contemplăm lucrările care ne apropie de Hristos, spre asemănare, decât să facem eforturi necontenite pentru a înțelege lucrările contrarii efortului de rotunjire a asperităților duhovnicești ale omului.

În primul rând, nu poate fi vorba despre răbdare decât în timpul unei furtuni pe care Dumnezeu o îngăduie în viața noastră. Răbdarea se naște ca virtute și naște, la rândul ei, alte virtuți numai în momentul în care omul trece prin ceea ce înțelegem, în sens general, ca fiind necazuri. În acest context, pentru a înțelege ce presupune răbdarea ca virtute creștină, trebuie să lămurim ceea ce presupune un necaz în viața unui om. Prin necaz, omul înțelege încercările, suferințele, durerile, ispitele, într-un cuvânt, lucruri care sunt contrare dorinței lui de bine și de a petrece într-un mod plăcut viața aceasta pământească. Plecând de la această înțelegere greșită, nerăbdarea pe care omul, în obișnuința divorțării sale de Dumnezeu, o manifestă când traversează diverse tipuri de necazuri, se datorează și neînțelegerii cauzelor acestor necazuri.

Fără a avea pretenția de a epuiza sensurile fundamentale ale acestor cauze, putem trece în revistă câteva pe care fiecare dintre noi le putem recunoaște cu mare ușurință în viețile noastre. În primul rând, cauza generală a acestor suferințe și a acestor încercări și ispitiri o constituie păcatul, din păcate acesta devenind o obișnuință a omului. Dar nu numai cei căzuți în păcate sunt încercați, ci și cei care au parcurs un urcuș în viața duhovnicească. La aceștia din urmă, încercările și suferințele constituind consecințe ale evlaviei, credinței, iubirii de Dumnezeu și râvnei pe care ei o au de a trece de la chip la asemănare cu Dumnezeu. La finalul acestei enumerări, aș vrea să vorbesc despre ceva ce trecem cu vederea foarte adesea în viața noastră de creștini. Există păcate pe care Dumnezeu, într-un mod cu totul și cu totul tainic, prin marea Sa milă și iubire față de oameni, le acoperă față de ceilalți semeni ai noștri. Pentru pocăința, spovedania noastră, aceste păcate ale noastre sunt iertate dar, din pricina faptului că ele sunt tăinuite de Însuși Hristos față de semenii noștri, pentru a nu fi puși în postura de a ne rușina, este nevoie să trecem prin diverse tipuri de neajunsuri.

Am enumerat toate aceste cauze potențiale ale suferinței, deoarece atitudinea corectă a adevăratului ortodox în fața tuturor necazurilor nu este aceea de nerăbdare, de neacceptare a acestora, de învârtoșare a inimii în fața acestora și a persoanelor prin care credem noi că ele se înfățișează vieții noastre, ci asumarea lor într-un mod sfânt. Așadar, asumarea lor cu foarte multă răbdare, înțelegând că toate aceste necazuri din viața noastră sunt o nuia pe care Dumnezeu o folosește pentru ca noi să ne îndreptăm:*"toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat"* (Ps 22, 4). Ori nu poți încerca să trăiești ceva ce nu îți face plăcere într-un mod prin care să se sfințească acea întâmplare și să te sfințești tu însuți, decât dacă înțelegi cauzele care au declanșat starea respectivă de lucruri. În acest sens, nu cred că greșesc dacă spun că avem de-a face cu o teologie a încercărilor și a răbdării, ca și virtute absolut necesară de acceptare, înțelegere și transfigurare a acestora.

Răbdarea nu reprezintă o manifestare pasivă a omului, ci, dimpotrivă, este o armă de luptă duhovnicească care îi asigură acestuia dobândirea unei înțelegeri asupra acestei lupte, precum și asumarea unui cadru sufletesc care să-i permită efortul permanent pentru a se asemăna cu Hristos: *"Casa sufletului este răbdarea"*[1]. A ne asemăna cu Hristos înseamnă să dobândim iubirea, să dobândim virtutea de a iubi pe semenii noștri pentru că *"Dumnezeu este iubire"* (1In 4, 16). În acest sens fundamental, răbdarea este principala însușire a iubirii pe care Sfântul Apostol Pavel ne-o prezintă la începutul imnului iubirii din Epistola Întâi către Corinteni. *"Iubirea rabdă-ndelung"* (I Cor 13, 4). Omul nu poate răbda fără a iubi, pentru că a răbda înseamnă să-ți asumi ceea ce nu-ți convine. Când te afli în furtuna dezlănțuită a necazului este foarte greu să-l iubești pe cel prin care acest necaz s-a produs în viața ta. Dar atunci, mai mult ca niciodată, dacă nu-ți poți iubi aproapele, trebuie să-ți aduci aminte să-L iubești pe Dumnezeu, Cel care a îngăduit să se întâmple toate acestea, iar asta nu se poate face fără a răbda mai întâi, fără a accepta ceea ce se petrece și fără a arăta răbdarea necesară ca acest instrument pedagogic al lui Dumnezeu să lucreze în viața omului.

Răbdarea reprezintă piatra de temelie a mântuirii. Ea hrănește sufletul și oferă acestuia subțirime împotriva ispitelor, nu în sensul în care aceste ispite nu sunt trăite de către om, dar ele sunt trăite într-un mod sfânt și sfințitor. În acest sens, trebuie să ne readucem aminte în fiecare clipă a vieții noastre că timpul trebuie sfințit, pentru că este timpul nostru care trebuie trăit cu Dumnezeu sau cu semenii noștri, având-L pe Hristos în mijlocul nostru. Dacă răbdăm suferințele, durerile, ispitele, toate necazurile care ne împresoară din toate părțile, atunci timpul nostru devine un timp viu, un timp liturgic, un timp împreună trăit cu Hristos. Aceasta nu este ușor de înfăptuit, pentru a avea răbdare, trebuind să rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne dea alte două virtuți, anume smerenia și nădejdea, fără de care este foarte greu ca răbdarea să dobândească poziția care i se cuvine în viața noastră de creștini. La polul opus, dacă nu suntem răbdători în necazurile noastre, atunci timpul nostru devine un timp aliturgic, un timp mort al existenței noastre.

[1] Sfântul Ignatie Briancianinov*, Cuvinte către cei care vor să se mântuiască,* Editura Alexandriei și Teleormanului, p. 13.

Răbdarea este extrem de strâns legată de smerenie, pentru că, dacă ne mândrim, nu putem avea răbdare față de ceilalți. Pe când, dacă ne smerim, putem răbda orice vine împotriva noastră. Pe de altă parte, dacă nu avem nădejde în Dumnezeu și în dreapta Lui socotință pentru ceea ce ne este de folos spre mântuirea noastră, nu putem să facem răbdare în ispitele care vin asupra noastră. De altfel, răbdarea presupune și o nădejde în finalul suferinței, în sfârșitul încercărilor care ne surprind în viață, tot cu ajutorul lui Dumnezeu.

Răbdarea, unită cu smerenia și cu nădejdea, ne ferește de groaznica patimă a mâniei. Răbdarea presupune o mlădiere a sufletului în fața ispitelor. Răbdarea duhovnicească a ispitelor ne apropie de Dumnezeu. Nici unul dintre marii sfinți care au trăit pe fața pământului, oricât de desăvârșit ar fi fost, nu și-a trecut viața fără să facă răbdare față de un necaz anume, pentru ca niciun om să nu se înalțe în fața lui Dumnezeu sau a semenilor: *"Iar dacă sfinții au răbdat, cu atât mai mult al nostru este să răbdăm!"*[2].

Viața omului duhovnicesc se înscrie într-o dinamică, parcurgând bucurii și necazuri. Răbdarea ne ajută să trăim toate acestea cu dreaptă socotință, dobândind o interiorizare intimă a bucuriilor, știind că, de obicei, vor urma necazuri, iar atunci când trăim necazurile, răbdându-le cu seninătate, fiind siguri că vor urma, din partea lui Dumnezeu, bucurii. În acest mod, necazurile fiind trăite cu foarte multă răbdare, ne fac să dobândim și un surâs interior al inimii, care, pe de-o parte, oglindește nădejdea în pronia, mila și dragostea lui Hristos pentru noi, iar, pe de altă parte, înfățișează subțirimea și tăria sufletelor noastre care acceptă și transfigurează suferința. Astfel, răbdarea devine tăria duhului omului în fața lumii care ne provoacă neîncetat, mai ales în timpul nostru istoric.

Răbdarea se dobândește prin rugăciune stăruitoare la Hristos, ca să ne ajute prin mila și dragostea Sa, prin aducerea aminte a patimilor Mântuitorului, față de care orice cruce personală devine foarte ușor de purtat și printr-o smerenie exersată clipă de clipă, mai cu seamă în tumultul necazurilor care ne împresoară. Răbdarea presupune statornicie în relația noastră de dragoste cu Hristos și în înțelegerea ispitirii semenilor noștri. Răbdarea este măsura în care noi acceptăm crucea de bunăvoie, în loc să ne întoarcem cu vrăjmășie împotriva semenilor noștri și chiar a lui Dumnezeu. Răbdarea este martorul dorințelor noastre cele mai intime de a ne uni cu Hristos și de a trăi în veșnicie cu El. Răbdarea este taina unirii noastre cu Hristos, făcând sufletul nostru permeabil pentru smerenie, milă și înțelegere față de tot și toate. Răbdarea, având ca temei dragostea lui Hristos pentru oameni și pentru tot ceea ce ne înconjoară, reprezintă pecetea chipului iconic al omului. Răbdarea înmiresmează avântul omului către cer!

11 august 2026
Mihai Vladu

[2] *Filocalia de la Optina*, traducere de Cristea Florentina, Editura Egumenița, Galați, 2009, p. 55.